

Aktivitets- og Plejecentret Ippiarsuk
Afdelingen for Yngre med Handicap
Attartu 103-107
3905 Nuussuaq

21. december 2017

Nat. nr./j.nr.: 2017-900-0017

All. nr./brevnr.: 53007

Sull./sagsbeh.: LARI

ENDELIG RAPPORT

Inspektion af Afdelingen for Yngre med Handicap på aktivitets- og plejecentret Ippiarsuk

1. Indledning

Den 5. juli 2017 gennemførte et inspektionshold fra Ombudsmanden for Inatsisartut en varslet inspektion af Afdelingen for Yngre med Handicap på aktivitets- og plejecentret Ippiarsuk. Inspektionen blev gennemført som led i embedets generelle virksomhed og således ikke på baggrund af en konkret klage.

Inspektionsholdet bestod af chefkonsulent Lasse Risager, fuldmægtig Sean Kamelarczyk Paulsen og tolk Bula Larsen fra ombudsmandsembedet. Afdelingsleder for Botilbud i Kommuneqarfik Sermersooq, Tina Bøgh Hedegaard, overværede en del af inspektionen.

Det er ikke alle de emner, der blev drøftet under inspektionen, der er medtaget i denne rapport.

Afdelingen for Yngre med Handicap har modtaget en foreløbig udgave af denne rapport for at få lejlighed til at fremkomme med eventuelle bemærkninger til det faktuelle grundlag. Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked i Kommuneqarfik Sermersooq har på vegne af Afdelingen for Yngre med Handicap sendt en række bemærkninger ved e-mail af 19. december 2017. Bemærkningerne er indarbejdet i rapporten.

2. Retsgrundlaget for inspektionen

Retsgrundlaget for ombudsmandens virksomhed fremgår af inatsisartutlov nr. 7 af 1. juni 2017 om Ombudsmanden for Inatsisartut (herefter ombudsmandsloven).

Ombudsmanden vælges af Inatsisartut, jf. ombudsmandslovens § 1, stk. 1, men er i udførelsen af sit hverv uafhængig af Inatsisartut, jf. § 6, stk. 1. Ombudsmandens virksomhed omfatter alle dele af den offentlige forvaltning under Grønlands Selvstyre og kommunerne, jf. ombudsmandslovens § 7, stk. 1, 1. pkt.

Ombudsmanden har til opgave at undersøge, om myndigheder eller personer, der er omfattet af ombudsmandens virksomhed, handler i strid med gældende ret eller på anden måde gør sig skyldige i fejl eller forsømmelser ved udførelsen af deres opgaver, jf. ombudsmandslovens § 19, stk. 1. Ombudsmanden kan fremsætte kritik, afgive henstillinger og i øvrigt fremsætte sin opfattelse af en sag, jf. ombudsmandslovens § 20.

Efter ombudsmandslovens § 16, 1. pkt., kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed samt ethvert andet tjenestested, der hører under ombudsmanden virksomhed. I forbindelse med sådan en undersøgelse kan ombudsmanden – ud over hvad der følger af ombudsmandslovens §§ 19 og 20 – bedømme forhold vedrørende en institutions indretning og drift samt forhold vedrørende behandlingen af og aktiviteterne for institutionens brugere ud fra almenmenneskelige og humanitære synspunkter, jf. ombudsmandslovens § 16, 2. pkt.

3. Forberedelse og gennemførelse af inspektionen

Ippiarsuk blev den 27. marts 2017 varslet telefonisk om den kommende inspektion og modtog ved brev af 24. maj 2017 yderligere oplysninger om inspektionen.

Forud for inspektionen modtog jeg fra Afdelingen for Yngre med Handicap og fra Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked i Kommuneqarfik Sermersooq forskelligt skriftligt materiale om afdelingen, medarbejderne og beboerne, herunder en rapport fra et anmeldt tilsynsbesøg på Ippiarsuk, som blev gennemført i februar 2016 af en ekstern konsulent på vegne af kommunen.

Medarbejderne, beboerne og de pårørende blev på forhånd orienteret skriftligt om inspektionen og om, at de havde mulighed for at tale med inspektionsholdet.

Forud for inspektionen talte inspektionsholdet med en pårørende til en af beboerne.

Under inspektionen talte inspektionsholdet med den daværende områdeleder, som forestod den daglige ledelse af afdelingen, samt med fire medarbejdere og en beboer. Derudover besigtigede inspektionsholdet afdelingens lokaler og gennemgik enkelte administrative sagsmapper og afdelingens medicinskab.

4. Generelt om Afdelingen for Yngre med Handicap

Ippiarsuk er kommunal ældreinstitution, som siden maj 2015 endvidere har rummet en Afdeling for Yngre med Handicap. Institutionen er placeret i Nuuk.

Inspektionen den 5. juli 2017 var rettet mod Afdelingen for Yngre med Handicap. Den 4. juli 2017 gennemførte inspektionsholdet endvidere en inspektion af Ippiarsuks afdelinger Stuen, N1 og Tikitaq, som er behandlet i en særskilt rapport.

Afdelingen for Yngre med Handicap tilbyder døgndækket pleje af personer under 66 år med vidtgående handicap.

Afdelingens daglige ledelse varetages af en områdeleder, som refererer til afdelingslederen i Handicap- og Socialpsykiatriområdet i Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked i Kommuneqarfik Sermersooq.

Afdelingen har 12 pladser.

5. Overordnet vurdering

Jeg har overordnet fået et positivt indtryk af Afdelingen for Yngre med Handicap som en afdeling, hvor ledelsen er bevidst om og har fokus på at løse de udfordringer, som afdelingen står overfor.

Medarbejderne, som inspektionsholdet talte med, virkede engagerede og samvittighedsfulde og var glade for at arbejde på afdelingen. Beboeren, som inspektionsholdet talte med, var tilfreds med at bo på afdelingen. Lokalerne fremstod rene og pæne.

En række forhold giver mig anledning til bemærkninger. Disse gennemgås nedfor under pkt. 6-9.

6. Personalemæssige udfordringer

Forud for inspektionen anmodede jeg Afdelingen for Yngre med Handicap om at sende mig en kortfattet notits med en redegørelse for, bl.a. hvilke faglige (ikke økonomiske) hovedudfordringer afdelingen har stået overfor i 2016 og 2017. I notitsen, som jeg modtog, er det bl.a. anført, at det er en udfordring at rekruttere uddannet personale, og at der er et højt sygefravær blandt både uddannet og uuddannet personale.

Under inspektionen forklarede områdelederen, at der hver dag er flere medarbejdere, som udebliver fra arbejde. Afdelingen skal derfor dagligt bruge tid på at finde vikarer. Områdelederen oplyste videre, at der er fokus på problemet, og at afdelingen følger op på udeblivelserne i forhold til medarbejderne i henhold til med kommunens politik herom.

Om konsekvenserne af sygefraværet i dagligdagen forklarede områdelederen nærmere, at medarbejderne bliver nødt til at prioritere beboernes basale behov, herunder medicin, hygiejne, bleskift og mad, mens der ofte ikke er så meget tid til aktivering af beboerne, herunder ture ud af huset. Afdelingen har dog ansat en pædagog, som aktiverer beboerne og udarbejder individuelle aktivitetsplaner for hver enkelt beboer.

Alle fire medarbejdere, som inspektionsholdet talte med, forklarede, at sygefravær var et stort problem på afdelingen, og at de ofte er underbemandede, særligt omkring lønudbetaling og i weekenderne, hvilket går ud over udførelsen af arbejdsopgaverne. F.eks. forklarede en af medarbejderne, at der nogle dage kun er to eller tre medarbejdere på arbejde, selvom der burde have været syv eller otte.

Alle fire medarbejdere forklarede endvidere, at der ofte ikke er tid at hjælpe beboerne i bad til tiden, selvom flere af beboerne bør komme i bad dagligt. Områdelederen bekræftede efterfølgende over for inspektionsholdet, at det forekommer, at badning af en beboer udsættes f.eks. fra kl. 8 til kl. 10, sommetider dog også til om aftenen eller til den efterfølgende dag.

Medarbejderne forklarede endvidere, at der ofte ikke er tid til aktiviteter for beboerne, herunder ture ud af huset.

Beboeren, som inspektionsholdet talte med, forklarede, at hun fik den hjælp, hun havde brug for, og at hun havde nok at lave.

Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked har i sin e-mail af 19. december 2017 præciseret, at det ikke nødvendigvis forekommer hver eneste dag, at medarbejdere udebliver. Der er stort fokus på at nedbringe sygefraværet, og hver gang der er fravær over 8 pct., udarbejdes der en handleplan for, hvordan dette kan nedbringes. Om rekruttering har forvaltningen anført, at afdelingen fortsat har udfordringer, men er i en løbende rekrutteringsproces. Om konsekvenserne af sygefraværet i dagligdagen har forvaltningen anført, at afdelingen prioriterer opgaverne og sikrer, at de bliver la-

vet i løbet af dagen, og at beboerne får den ydelse, de er visiteret til. Om aktivering af beboere har forvaltningen anført, at dette sker efter behov, og der er bl.a. ansat en ekstra støtteperson til at dække dette. Der er en god normering, så hvis personalet mødte op på arbejde, ville der være god tid til aktiviteter. Der er bevilget ekstra pædagogstillinger til afdelingen for at tilgodese dette. Om badning af beboere har forvaltningen anført, at der tages hensyn til individuelle behov, således at tidspunkterne for badning kan være individuelle. Ved stort fravær kan badning udsættes til næste vagt, eller når der er mere ro på afdelingen.

Jeg finder det, som medarbejderne og ledelsen har forklaret til inspektionsholdet om manglende tid til bad og aktiviteter for beboerne, bekymrende.

Jeg henstiller, at Afdelingen for Yngre med Handicap tager skridt til at sikre, at alle beboere kommer i bad til tiden.

Jeg henstiller, at Afdelingen for Yngre med Handicap tager skridt til at sikre, at alle beboere i relevant omfang har adgang til meningsfulde aktiviteter i dagligdagen.

Jeg anbefaler endvidere, at Afdelingen for Yngre med Handicap – eventuelt i samarbejde med Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked i Kommuneqarfik Sermersooq – overvejer at iværksætte yderligere tiltag for at forbedre personalsituationen.

7. Beskyttelse mod passiv rygning

Inspektionsholdet konstaterede under besigtigelsen af afdelingens lokaler en tydelig lugt af tobaksrøg i fælleslokalerne på afdelingen.

Under inspektionen oplyste områdelederen, at medarbejderne får besked på at lufte ud, når en beboer har røget. Afdelingen har ikke nogen skriftlige retningslinjer herom. Afdelingslederen fra forvaltningen bemærkede, at der

er en lille udsugningsmekanisme over værelsesdørene, men at hun er usikker på, hvor godt de virker.

Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked har i sin e-mail af 19. december 2017 supplerende oplyst, at afdelingen vil tage yderligere skridt til at sikre, at borgere og personale er bedre beskyttet mod passiv rygning, ved at udarbejde skriftlige retningslinjer herom. Derudover undersøges muligheden for at etablere lokal ventilering.

Inatsisartutlov nr. 15 af 26. maj 2010 om forbud mod rygning (herefter rygeloven) indeholder bl.a. følgende bestemmelse:

”§ 5. På plejehjem, døgninstitutioner, botilbud, kollegier og lignende, der tjener som bolig for flere personer fortrinsvis over 18 år, kan den enkelte beboer over 18 år ryge på det værelse eller i den bolig, der tjener som den pågældendes private hjem.

Stk. 2. Institutionen skal tage effektive skridt til beskyttelse af personale og øvrige beboere på institutionen mod passiv rygning. Institutionen kan pålægge beboerne ikke at ryge, når personale opholder sig i et værelse eller en bolig, der tjener som privat hjem på institutionen.”

I forarbejderne til rygeloven er der under de specielle bemærkninger til § 5 bl.a. anført følgende:

”Hvorledes effektiv sikring tilvejebringes beror på en konkret vurdering. Det er åbenbart, at det værelse eller den private bolig, hvor der ryges, skal kunne aflukkes i forhold til institutionens øvrige indendørs områder. Herudover kan institutionen påbyde udluftning af de enkelte værelser efter rygning.

Er der behov for yderligere sikring til beskyttelse af personale og øvrige beboere, kan der etableres lokal, mekanisk ventilering i fornødent omfang.

Institutionens ledelse skal inddrage personale og en eventuel sikkerhedsorganisation i beslutninger til effektiv sikring mod passiv rygning.”

Jeg henstiller, at Afdelingen for Yngre med Handicap i overensstemmelse med rygelovens § 5, stk. 2, 1. pkt., tager yderligere skridt til at beskytte personalet og beboerne mod passiv rygning.

8. Udarbejdelse af arbejdspladsvurdering

En arbejdsgiver skal sørge for, at der udarbejdes en skriftlig arbejdspladsvurdering af sikkerheds- og sundhedsforholdene på arbejdspladsen. Det fremgår af § 11 a, stk. 1, 1. pkt., i lov om arbejdsmiljø i Grønland, jf. lovbekendtgørelse nr. 1048 af 26. oktober 2005 med senere ændringer.

Forud for inspektionen oplyste forvaltningen, at udarbejdelsen af afdelingens første arbejdspladsvurdering blev påbegyndt i juni 2017. På tidspunktet for inspektionen var arbejdspladsvurderingen fortsat under udarbejdelse.

Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked har i sin e-mail af 19. december 2017 oplyst, at der nu foreligger en færdig arbejdspladsvurdering.

Jeg har noteret mig det oplyste.

9. Hjemmel til oprettelse af afdelingen

Handicaplovgivningen indeholder hjemmel til, at kommunerne kan oprette bokollektiver og beskyttede boenheder for personer med vidtgående handicap, mens døgninstitutioner for personer med vidtgående handicap oprettes af Naalakkersuisut. Derudover kan Naalakkersuisut efter ansøgning fra en kommune tillade, at der etableres andre typer af hjælpeforanstaltninger. Jeg henviser til § 2 og §§ 10-17 a i landstingsforordning nr. 7 af 3. november 1994 om hjælp til personer med vidtgående handicap med senere ændringer (herefter handicapforordningen) og §§ 39-47 i selvstyrets bekendtgørelse nr. 8 af 25. juni 2014 om hjælp til personer med vidtgående handicap (herefter handicapbekendtgørelsen).

Forud for inspektionen modtog jeg fra afdelingen et dokument med titlen "Kvalitetsstandard for: Afdeling for yngre med handicap og et plejebenhov", som er godkendt af kommunalbestyrelsen i Kommuneqarfik Sermersooq den 15. februar 2016.

Under pkt. 1 i kvalitetsstandarden er det anført, at afdelingens lovgrundlag fremgår af handicapforordningen og handicapbekendtgørelsen, men der er ingen henvisning til konkrete bestemmelser i lovgivningen, ligesom det ikke er angivet udtrykkeligt, om afdelingen organisatorisk skal anses som et bokollektiv, en beskyttet boenhed, en døgninstitution eller en anden type institution.

Under inspektionen forklarede afdelingslederen fra forvaltningen, at beboerne på afdelingen generelt er mere plejekrævende end beboere i bokollektiver og beskyttede boenheder, men at afdelingen efter hendes opfattelse omvendt ikke kan anses som en døgninstitution i lovgivningens forstand.

Ved e-mail af 19. december 2017 har Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked i Kommuneqarfik Sermersooq præciseret, at afdelingen er en beskyttet boenhed i handicapforordningens forstand.

Jeg har noteret mig det oplyste.

10. Opfølgning

Jeg anmoder Afdelingen for Yngre med Handicap om at gøre afdelingens medarbejdere, beboere og pårørende bekendt med denne rapport.

Jeg anmoder Afdelingen for Yngre med Handicap om at oplyse, hvad det, som jeg har anført under pkt. 6 og 7 i rapporten, giver anledning til. Jeg anmoder om, at afdelingen sender oplysningerne gennem Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked i Kommuneqarfik Sermersooq, så forvaltningen får lejlighed til at kommentere det, som institutionen anfører.

Jeg har sendt en kopi af denne rapport til Forvaltningen for Velfærd og Arbejdsmarked i Kommuneqarfik Sermersooq til orientering.

Denne rapport vil blive medtaget i min årsberetning for 2017.

Med venlig hilsen

Vera Leth
Vera Leth